

Algemene informatie en jaarcijfers 2023

BAK, basis voor actuele kunst

Naam: Stichting BAK, basis voor actuele kunst
RSIN: 800455484
Adres: Pauwstraat 13a
3512 TG Utrecht

Instellingsgegevens

Stichting BAK, basis voor actuele kunst, Utrecht is statutair gevestigd te Utrecht en heeft ten doel het stimuleren en bevorderen van een beeldende kunstklimaat in Utrecht en het ondersteunen van de hedendaagse kunst in het algemeen. BAK is een *basis* voor actuele kunst die actief bijdraagt aan de wereld waar het gaat om urgente maatschappelijke en ecologische vraagstukken. Op dit snijvlak van kunst en maatschappij brengt BAK kunst, kennisproductie en maatschappelijke actie – voorstellen, denken en doen – samen, om met haar publiek de wereld anders vorm te geven. Artistieke kwaliteit gaat bij BAK hand in hand met daadwerkelijke impact in de samenleving.

Dit doet BAK door publieke programmering te combineren met onderzoek, productie, talentontwikkeling, gemeenschappelijk leren, onderwijs, kennisdeling en presentaties. Voor BAK is samenwerken uitgangspunt en leidraad. De transdisciplinaire projecten worden lokaal vormgegeven en zijn wereldwijd agenderend.

BAK is in Nederland het enige kunstinstituut dat de functies van presentatie-instelling en postacademische instelling verenigt.

Fiscale positie

BAK heeft sinds 1 januari 2008 de ANBI-status en is sinds 1 januari 2012 officieel een Culturele Instelling.

1. Presentatie, onderzoek en talentontwikkeling

De programma's van BAK vinden plaats in twee blokken per jaar (voorjaar en najaar). Ieder blok bestaat uit een grootschalige tentoonstelling met bijbehorende programma's zoals: presentaties, lezingen, onderzoek, talentontwikkeling, publicaties, debat, onderwijs en educatie. In het voorjaar van 2024 vond het programma *Usufructuaries of Earth* plaats, en in het najaar stond het programma in het teken van de *Climate Propagandas Congregation* van Jonas Staal en BAK's *Civic praxis/Community Portal* met diverse activiteiten in samenwerking met lokale gemeenschappen.

Parallel aan deze programma's organiseerde BAK in 2024 het BAK Fellowship for Situated Practice, het BAK Young Fellowship en een publicatieprogramma. Een belangrijke rol was weggelegd voor BAK's verspreide *outreach* programma.

In de zomer van 2024 kreeg BAK te horen dat de gemeente Utrecht en de Raad voor Cultuur de organisatie niet langer subsidiëren per 2025. Dit nieuws heeft ingrijpende gevolgen gehad voor het team, de betrokkenen en het programma. Ondanks de grote onzekerheid en complexe uitdagingen die dit op alle vlakken binnen de organisatie met zich meebracht, heeft het presentatieprogramma tot en met december 2024 vrijwel in volledige vorm kunnen plaatsvinden en hebben we er alles aan gedaan om BAK in haar bestaande vorm op een respectvolle manier af te bouwen.

1.1. Presentaties en publiek programma

I. Usufructuaries of Earth (UoE)

Van 7 maart tot 2 juni 2024 vond het programma *Usufructuaries of Earth (UoE)* plaats, samengebracht door BAK en kunstenaar Marwa Arsanios. *UoE* was een project dat de praktijk verkent van het op ethische wijze delen van vruchtgebruik van de aarde. Het ontvouwde zich in drie gelijknamige hoofdstukken, bestaande uit (1) een tentoonstelling met kunstwerken van Arsanios; (2) een publicatie op BAK's online forum *Prospections*, als een openbaar onderzoeks- en leercurriculum dat wordt geactiveerd in samenwerking met een federatie van leesgroepen in Rotterdam, Londen en Berlijn; en (3) een bijeenkomst (conventie) van kunstenaars, andere denkers en maatschappelijke actoren, die samenkomen om kennis te delen en te leren over vruchtgebruik als een manier om eigendom los te maken van de stelsels van privatisering waarin voortdurend de hulpbronnen van de aarde op onrechtmatige wijze worden toegeëigend ten gunste van een selecte groep.

Als het idee van vruchtgebruik, binnen bourgeois rechtvaardigt van eigendom, inderdaad gestoeld is op een verband tussen gebruik en bezit – en daarmee het idee dat zij die “bezitten” of aan wie gebruik van land verleend is dit gebruiken voor kapitaalwinst of -productiviteit – stelt *Usufructuaries of Earth* ertegenover om het idee van vruchtgebruik terug te claimen als radicaal potentieel, dat het leven van de aarde boven dat van kapitaal stelt. Het project stelde de kwestie van eigendom en ongelijke verdeling van hulpbronnen ter discussie, en zette deze onder druk door te leren over de bestaande praktijken van transgenerationeel gebruik van de aarde, waarin hulpbronnen worden behoeft voor uitputting en verwoesting. Door het zich voorstellen en uitvoeren van vruchtgebruik als gemeenschappelijke uitkomst, klinkt in *Usufructuaries of Earth* Frantz Fanon's (dekoloniale denker) oproep aan de verworpenen der aarde door om op te staan tegen imperialisme en een nieuwe, affirmatieve wereld te vormen die zich afzet tegen de hypocrisie en het geweld van vestigingskolonialisme, neokolonialisme en kapitalistische uitbuiting.

Hoofdstuk 1: tentoonstelling

De tentoonstelling met werken van Arsanios, bevatte onder meer het werk *Falling is not collapsing, falling is extending* (2016) en vier films uit de doorlopende reeks *Who is Afraid of*

Ideology?, met de thematiek Iraaks-Koerdistan in 2017. Met de filminstallaties zijn werken van verschillende media in dialoog: wandkleden, drukwerk, tekeningen, archiefmateriaal en modellen van vuilnisbelten. Ze plaatsen Arsanios' voortdurende onderzoek naar bezit op de voorgrond en daarmee de ondermijning van eigendomssystemen middels gedeelde praktijken van gebruik.

Hoofdstuk 2: publicaties

Het tweede hoofdstuk omvatte een 'slow' reader op BAK's online publicatieforum *Prospections*, die het project onderbouwde als een gebruiksvrucht van kennis, waarmee het onderzoek werd ontsloten om toegepast te worden. Deze teksten werden gelezen en verder samengesteld door een federatieve constellatie van leesgroepen in Rotterdam, Londen en Berlijn.

Hoofdstuk 3: conventie

De verschillende leesgroepen uit hoofdstuk twee leidde tot een conventie bij BAK op 24 en 25 mei 2024. Deze conventie werd in het leven geroepen om te leren en de geschiedenissen en potentie van vruchtgebruik te verkennen in workshops, trainingen en gezamenlijke discussies. Mensen kwamen twee dagen bijeen vanuit een intens gevoel van urgentie – aangezien de wereld doordrenkt is van oorlogen en klimaatcatastrofe, beide uitsluitend door hebzucht naar land en onderwijl het genereuze aanbod van de aarde verwoestend – deed de conventie een beroep op vormen, tactieken en gedeelde praktijken van 'gebruik' om een leefbaar leven met de aarde te bedenken, te verbeelden, en te belichamen. Het probeerde de systemen van privé-eigendom – en de financiële en koloniale logica die ze ondersteunen – onder druk te zetten en ter discussie te stellen door vormen van leven te beoefenen vanuit een relationele ethiek van wederkerigheid en zorg voor iedereen.

De conventie bevatte bijdragen van: Joud Al-Tamimi, Samanta Arango Orozco, Marwa Arsanios, Bahaleen, Clara Balaguer, Asia Bazdyrieva, Aya Bseiso, Brenna Bhandar, Lucí Cavallero, Iliada Charalambous, Arely Collazos, Luigi Coppola, Philippa Driest, Lama El Khatib, Patricia Enriquez, Denise Ferreira da Silva, Layal Ftouni, Veronica Gago, Ruth Wilson Gilmore, Stefano Harney, Ola Hassanain, Maria Hlavajova, Carmen José, Tareq Khalaf, Grace Lostia, Wietske Maas, Dina Mohamed, Molemo Moiloa and Nare Mokgotho, Massimiliano (Mao) Mollona, Yvonne Phyllis, Nida Sinnokrot, Philip Rizk, Shela Sheikh, Khadija Tahiri-Hyati, Lena Wilderbach en Elif Kaya.

II. Climate Propagandas Congregation

Op 14 en 15 december 2024 vond de tweedaagse bijeenkomst *Climate Propagandas Congregation* plaats om gezamenlijk vormen van collectief overleven – in en ondanks de huidige uitstervingsoorlogen – te verbeelden en te propageren. De congregatie bracht onderzoeksmodellen, ideeën en hulpmiddelen voor overleg samen in een 'immersief diorama': een grootschalige installatie die een ecosysteem van collectiviteit en samenwerking belichaamt dat door de tijd heen bestaat in collectivistische verbeeldingen en praktijken van het leven.

Climate Propagandas Congregation vond plaats bij BAK, in een grootschalige installatie die het best te omschrijven is als een 'immersief diorama'. Het diorama toont biota uit het geologische tijdperk dat bekendstaat als het Ediacarium (635 miljoen jaar tot 541 miljoen jaar geleden); een unieke niet-roofzuchtige coöperatieve ecologie die bestond uit wezens die noch planten noch dieren waren. Deze "pre-socialistische socialistische ecologie", in de woorden van geoloog Mark McMenamin, leert dat complex leven op aarde voortkomt vanuit een geschiedenis van fundamentele collectiviteit, niet vanuit darwinistische concurrentie. In de installatie worden Ediacarium-biota gecombineerd met de gezichten van historische revolutionairen: de voorouders van wie hedendaagse radicale egalitaire verbeeldingen zijn geërfd.

Op de eerste dag van de bijeenkomst werd gekeken naar klimaatpropaganda's die liberale, libertaire, complot- en ecofascistische belangen dienen en die uitsterven voor velen en winst

voor enkelen propageren. Op de tweede dag richtte de congregatie zich op transformatieve propaganda's in socialistische, zwarte, feministische, queer, inheemse en internationalistische strijdtönen die de noodzaak propageren om met het klimaat mee te veranderen: om de onvermijdelijkheid te erkennen van het ontmantelen van roofzuchtige en extractivistische systemen en van het bewerkstelligen van een transformatieve politiek van radicale gelijkheid, herstel en regeneratie.

Climate Propagandas Congregation was gebaseerd op Jonas Staals boek *Climate Propagandas: Stories of Extinction and Regeneration*, uitgegeven in 2024 door The MIT Press in samenwerking met BAK. De congregatie diende ook als afsluitend evenement van BAK's 25-jarige praktijk in zijn huidige institutionele vorm.

De bijeenkomsten bevatten bijdragen van: Radha D'Souza; T. J. Demos; Nilüfer Koç (Kurdistan National Congress); Sven Lütticken; Urok Shirhan; Jay Jordan en Isabelle Fremeaux (Laboratory for Insurrectionary Imagination); Serda Demir en Iliada Charalambous (True Counterpower) met Sudanese Refugee Collective, Colored Qollective, Woonopstand en XR Justice Now; Varsha Gandikota (Progressive International); Paul Goodwin; Jodi Dean; Andrew Curley; Steve Lyons (Not An Alternative); Julie de Lima (National Democratic Front of the Philippines); Vincent W.J. van Gerven Oei; onder voorzitterschap van onder andere Chris Keulemans, Alexandra Martens Serrano, Clara Balaguer, Jolle Demmers en Jeanne van Heeswijk.

III. Civic praxis/Community Portal

Civic praxis gaat uit van een wederzijdse, gelijkwaardige uitwisseling en co-programmering met gemeenschappen en collectieven waarin ieder zijn eigen talent, kennis, achtergrond en expertise meebrengt. Een gedeelde zorg over maatschappelijke urgenties brengt hen samen, kunst is de verbindende factor die het gesprek en de gemeenschappelijke actie mogelijk maakt. Samen met kunstenaars functioneert BAK hier als initiator en samensteller van bijeenkomsten waarin kunstenaars, wetenschappers, lokale gemeenschappen en collectieven, culturele en maatschappelijke partners gelijkwaardig samenwerken en elkaar versterken.

Kunstenaar Jeanne van Heeswijk is met het programma *Trainings for the Not-Yet* (2019–2020) van cruciaal belang geweest voor het ontwikkelen van een structuur voor *Civic praxis*. We hebben onze samenwerking met Van Heeswijk sindsdien voortgezet. Het *Civic praxis* programma werd in 2024 vormgegeven door Van Heeswijk in samenwerking met BAK-medewerkers Clara Balaguer, Alejandro Navarete Cortés en Grace Lostia, in samenwerking met BAK's community portal.

De *Civic praxis* activiteiten vonden gedurende het gehele jaar plaats. Van activiteiten in coproductie met/bij gemeenschappen, tot aan het hosten van evenementen van partners of het beschikbaar stellen van middelen. Enkele van de *Civic praxis* activiteiten die in 2024 hebben plaatsgevonden:

- **Yallah Sabaya** (8 maart en 4 oktober 2024): speciale avonden waar vrouwen uit alle mogelijke landen of culturen worden verwelkomd om elkaar te ontmoeten, te praten en te dansen. Sinds 2019 een regelmatig terugkerend evenement, i.s.m. De Voorkamer en Welkom in Utrecht.
- **Utopie *Art* Politics sessions** (3–5 juli 2024): een serie bijeenkomsten georganiseerd bij BAK (3 en 4 juli 2024) en Moira (5 juli 2024) waarin de Urban Futures Studio van de Universiteit Utrecht en Community Portal 30 onderzoekers en praktijkonderzoekers samenbrachten rondom de vraag: Hoe kunnen artistieke praktijken radicale verbeelding en politiek mogelijk maken? Het programma bestond uit discussies, lezingen en performatieve presentaties.

- **Talent Schuift aan** (21 september 2024): een cultuurfeest georganiseerd door De Zwarte Tafel (een Utrechts collectief van zwarte Caribische kunstenaars en culturele werkers) in samenwerking met Community Portal. Het event bestond uit muziek, dans, spoken word, een pop-up markt, een flash expo en een intergenerationeel panel van zwarte culturele werkers die spraken over hun ervaringen binnen witte instellingen.
- **Rhythms/Performances of Subversion & Conformity** (1 december 2024): een eendaags queer symposium dat inspiratie putte uit kritische studies die conventionele opvattingen over Caribische performance ter discussie stellen. Wetenschappers als Lyndon K. Gill, die het queer activisme in de carnaval- en calypso-tradities van Trinidad onderzoekt; Kristie Soares, die de op plezier gebaseerde politiek in de popcultuur van Puerto Rico en Cuba onderzoekt; en Matthew Chin's analyse van queer performances in Jamaica boden fundamentele perspectieven in dit symposium.
- **Freeshop** (oktober–december 2024): kunstenaar en sociale ondernemer Angelina Kumar opende tijdens de Open Kitchen Weekender in oktober 2024 samen met Community Portal bij BAK een Freeshop, die vervolgens een permanente plek kreeg binnen BAK. De Freeshop is een plek waar niets te koop is maar alles gratis is. Het is ontstaan vanuit het idee dat we samen bouwen met wat we hebben en dit delen. Vanuit deze visie is het Freeshop-meubel waarop de voorwerpen worden gepresenteerd gemaakt vanuit het afvalmateriaal uit de opslagruimtes van BAK. Het meubel is een interactieve ruimte voor het nemen, achterlaten en geven van bijvoorbeeld koffiekopjes, zines, potten, zelfgebrouwen drankjes, kabels en gereedschap, borden, posters en kleding.
- **Letting Go event** (19 december 2024): in samenwerking met kunstenaar Angelina Kumar, kunstenaar en kok Asli Haripoglu en Community Portal werd op 19 december 2024 een *letting go* evenement georganiseerd om een artistieke, belichaamde ervaring te creëren voor het afbouwen van BAK. Deze dag stond volledig in het thema van het delen, ervaren en omarmen van het loslaten en was georganiseerd voor alle (oud)medewerkers en betrokkenen van BAK.

Accomplices

BAK's Community Portal doet doorlopend onderzoek in samenwerking met de zogeheten *accomplices*. Jaarlijks worden diverse kunstenaars en andere culturele werkers uitgenodigd om hun praktijk binnen de instelling te brengen, waarbij ze BAK gebruiken als een ruimte en netwerk voor het opnieuw vormgeven van hoe institutionele solidariteit eruit zou kunnen of moeten zien. Het veldwerk en experiment dat de *accomplices* verrichten is bedoeld om bestaande praktijken ter plekke te ondersteunen door een concrete proeftuin aan te bieden. In 2024 hebben de volgende *accomplices* praktijk onderzoek gedaan: Berend Bombarius, Giulia Orlandi en Marina Monsonis (keuken netwerk) rondom de praktijk van koken en het delen van maaltijden, Jen/Eleana Hofer rondom '*language justice*', Sandra Lange over (bewustwording van) toegankelijkheid van instellingen, Sophie Mak-Schram rondom het faciliteren van collectieve samenkomsten met de nadruk op het verwelkomen van verschillen, Merve Bedir rondom multifunctionele infrastructuur voor samenkomsten en Iliada Charalambous rondom de ontwikkeling van ruimtes voor samenkomst rondom collectieve weerstand en tegenkrachten.

b.ASIC a.CTIVIST k.ITCHEN

Oorspronkelijk werd de b.ASIC a.CTIVIST k.ITCHEN (de b.a.k.) opgezet om gedurende het BAK-programma *Trainings for the Not-Yet* (2019–2020) kooksessies en maaltijden voor deelnemers van de trainingen en andere bezoekers te verzorgen. Sindsdien is de b.a.k. voortgezet als zelfstandig onderdeel van BAK, waarbij de keuken niet wordt gezien als slechts leverancier van maaltijden, maar als collectief dat regelmatig geactiveerd wordt door betrokken gemeenschappen om op een persoonlijke en open manier samen te komen rondom sociale urgenties. Binnen de b.a.k. worden verbindingen gelegd met andere *community kitchens* in Utrecht en daarbuiten. Enkele voorbeelden van de b.a.k. activiteiten in 2024:

- **b.a.k.ITCHEN takeovers:** gedurende het gehele jaar doet de b.a.k. oproepen naar communities om tijdelijk onze keuken over te nemen voor hun eigen doelen of om solidair te zijn met de doeleinden van de anderen. Keukencollectieven en voedselbeoefenaars kunnen zo hun eigen evenementen voorstellen of ervoor kiezen om te koken ter ondersteuning van andere evenementen bij BAK.
- **Field meals:** als onderdeel van het lopende onderzoek naar gastvrijheid als solidariteitspraktijk bundelden Community Portal en Berend Bombarius hun krachten met een netwerk van Europese culturele instellingen die eveneens over community keukens beschikken: SAVVY CONTEMPORARY (Berlijn) en La Cuina del MACBA (Barcelona). Gedurende 2024 werd een reeks wederzijdse werkbezoeken georganiseerd in Barcelona, Berlijn en Utrecht. Geleid door de vraag: hoe zet je een community keuken op (binnen een culturele instelling)?
- **Open Kitchen Weekender** (17–19 oktober 2024): een driedaagse evenement voor eigenaren van community keukens, activisten voor voedselsoevereiniteit en alle anderen voor wie voedsel een middel is voor collectieve actie. Het programma werd samengesteld door Community Portal en de Utrechtse voedselactivist Berend Bombarius in samenwerking met SAVVY CONTEMPORARY (Berlijn) en La Cuina del MACBA (Barcelona).

IV. BAK-sourcing en BAK-sorting

Het project BAK-sourcing is ontwikkeld om het actieve wereldwijde gebruik van unieke online en gedrukte kennismaterialen van BAK (geproduceerd in de afgelopen 25 jaar van het bestaan van de organisatie) te overzien en uit te breiden.

Met de nadruk op de verbinding tussen kunst, onderzoek en sociale actie, heeft BAK de afgelopen 25 jaar een uitgebreid portfolio opgebouwd van gedrukte publicaties, online audiovisueel materiaal en digitale tekstuele bronnen, samengevat in honderden (online) uren van symposia, gesprekken en trainingen op onze YouTube en Vimeo kanalen. Daarnaast heeft BAK 37 boeken, meer dan 20 werken van 'gray' literatuur en tientallen nieuwsbrieven en gidsen gepubliceerd. Ook hebben we podcastprogramma's uitgebracht, was BAK acht jaar lang een postacademische instelling en is er een enorm netwerk aan relaties en veldwerk door de *Civic praxis* praktijken. Naast de reguliere website van BAK, hebben we websites als formerwest.org en callthewitness.org opgezet.

Alle output en kennis worden regelmatig gebruikt in het onderwijs wereldwijd. BAK-sourcing heeft als doel om (1) het gebruik van kennis en materiaal te vergroten en (2) de gebruikersbasis uit te breiden door middel van drie belangrijke acties: het verbeteren van de vindbaarheid van het kennismateriaal van BAK; het werven en ondersteunen van meer kunstenaars-educatoren; en het genereren van een gebruikersgids voor deze kennismaterialen.

Het project is voorgesteld en ontwikkeld door voormalig BAK Fellow Mick Wilson – kunstenaar, docent en onderzoeker in Göteborg en Dublin, hoogleraar kunst, directeur doctoraalstudies aan HDK-Valand, Universiteit van Göteborg, en covoorzitter van het Centrum voor Kunst en Politieke Beeldvorming.

In 2024 zijn de fundamenteën van het project gelegd en zijn we begonnen met een inventarisatie van alle kennisbronnen van BAK. Deze inventarisatie, genaamd BAK-sorting, werd uitgebreid en tevens versneld door de beslissing vanuit OCW en de gemeente Utrecht om BAK geen subsidie meer toe te kennen vanaf 2025. BAK-sorting vormt daarmee de basis van het BAK-archief dat nu alle geproduceerde materialen en documenten omvat, zowel digitaal als analoog, inclusief de BAK-administratie. Hiervoor is nauw samengewerkt met kunstenaar en medeoprichter van Archival Consciousness Mariana Lanari en de archief organisatie DOXIS.

Parallel aan dit inventarisatieproces is een aantal interviews gehouden met pedagogen in verschillende internationale (kunst- en andere) contexten die BAK materialen gebruiken in hun onderwijspraktijk, daarnaast hebben er twee meerdaagse workshops plaatsgevonden. Tijdens deze workshops werd er met verschillende mensen gezamenlijk nagedacht over manieren om de vindbaarheid van BAK's aanbod van gedrukt materiaal, online publicaties en audiovisuele werken te vergroten, om het aanbod toegankelijker te maken en de gebruiksbasis ervan uit te breiden.

De eerste workshop vond plaats bij BAK op 24–26 juni 2024, waarin collectief werd onderzocht hoe het bestaande archief op dit moment functioneert en hoe de vindbaarheid kan worden verbeterd. Deelnemers aan deze workshop waren: Clara Balaguer, Remco van Bladel, Mauritz de Bruijn, Jeanne van Heeswijk, Maria Hlavajova, Mariana Lanari, Sven Lütticken, Andrea Philips, Sophie Mak-Schram, Jonas Staal, Kitty Zijlmans en Mick Wilson.

De tweede workshop vond plaats bij BAK op 21 en 22 oktober 2024 waarin gezamenlijk werd nagedacht over manieren waarop een infrastructuur kan worden geconceptualiseerd die de vindbaarheid verbetert, meer kunstenaars, docenten en leerlingen ondersteunt en een gebruikersgids voor deze materialen genereert. Hiermee wordt een soort gedeeld, wereldwijd curriculum aangeboden. Deelnemers aan deze workshop waren: Jeanne van Heeswijk, Maria Hlavajova, Glenn Loughren, Nkule Mabaso, Livia Pancu, Kristina Orszaghova, Olga Schubert, Kitty Zijlmans en Mick Wilson.

Als vervolg op de interviews en workshops wordt er in 2025 verder gewerkt aan het ordenen en toegankelijk houden van BAK's kennismaterialen. Enerzijds door een digitaal archief te ontwerpen in samenwerking met Mariana Lanari en anderzijds zijn we met het Utrechts Archief in gesprek om (een deel van) het fysieke archief bij hen onder te brengen. Ook biedt al deze kennis een fundamenteel 'basis' voor de nieuwe fase van de organisatie: Basecamp for Tactical Imaginaries. Dit is een vernieuwde organisatiestructuur die vanaf 2025 voortvloeit uit BAK's rijke geschiedenis. Het materiaal van BAK zal in de toekomst, in zijn geheel of in delen, als een leer/kennisobject toegankelijk zijn voor publiek.

V. Publicaties

De publicaties, in uitlopende vormen (digitaal, via uitgevers als MIT Press en Jap Sam Books, 'gray' publishing), zorgen ervoor dat de impact van programma's van BAK verder reikt dan alleen de bezoekers van de presentaties. BAK's publicaties zijn te vinden in kennisinstituten over de hele wereld, en worden veel gebruikt in lesprogramma's. Publiceren is een cruciaal onderdeel van de kennisproductie waar BAK aan bij wil dragen.

Fragments of Repair

De nieuwste publicatie is *Fragments of Repair*, tevens onderdeel van de BAK SUPERBASICS-serie. Deze publicatie is in 2024 voltooid en verschijnt in 2025 bij de Nederlandse uitgever Jap Sam Books. Het boek is samengesteld door kunstenaar Kader Attia samen met BAK's directeur Maria Hlavajova en BAK's curator voor onderzoek en publicaties, Wietske Maas. Het boek komt voort uit het gelijknamige project dat BAK in 2021 samen met Attia heeft opgezet. Vijf jaar later, gezien de hedendaagse wereld die in verval is (de opkomst van autoritaire populismen over de hele wereld, met ernstige gevolgen voor sociale rechtvaardigheid, groeiende economische ongelijkheid en steeds vaker voorkomende ecologische en klimaatrampen) bouwt de publicatie voort op de lessen van dit project om de vragen van reparatie, verzet en restitutie verder te ontvouwen. Aan het ontluikende wereldwijde gesprek over deze zaken draagt *Fragments of Repair* hieraan bij met een unieke invalshoek die voortkomt uit kunst-politieke proposities die wegen zoeken naar rechtvaardigheid door middel van een collectieve verwoording van wat het uiteindelijk zou betekenen om in een goede samenleving te leven.

De publicatie bevat bijdragen van: Norman Ajari, Kader Attia, Souleymane Bachir Diagne, Ruth Wilson Gilmore, Maria Hlavajova, Wietske Maas, Catherine Malabou, Olivier Marboeuf, Achille Mbembe, Wayne Modest, Omedi Ochieng, Matteo Pasquinelli, Rachael Rakes, David Scott, Rolando Vázquez, Françoise Vergès, Elena Vogman en Eyal Weizman.

Challenging Institutionalization

Naar aanleiding van de Summer School die in 2023 bij BAK plaatsvond, is een boek gepubliceerd door Sternberg Press, getiteld *Challenging Institutionalization* (2024), geredigeerd door Maibritt Borgen, Iris van der Tuin, Jacob Lund, en Henk Slager. Algemeen directeur Maria Hlavajova schreef de inleiding voor deze publicatie. Het boek is een propositionele toolkit voor supervisie van artistiek en praktijkgericht onderzoek door Barbara Bolt, Maibritt Borgen, Geoff Cox, Laura Guy, Maria Hlavajova, Maureen de Jager, LEE Wing Ki, Christa-Maria Lerm Hayes, Glenn Loughran, Jacob Lund, Mari Makiranta, Andrea Phillips, Henk Slager, Alexandra R. Toland, Iris van der Tuin en Mick Wilson.

'Gray' publishing

Vanuit BAK's *Civic praxis* programma is een start gemaakt met zogenaamde 'gray' publicaties. Dit zijn meer laagdrempelige publicaties, niet zozeer voor distributie via boekhandels maar voor praktisch gebruik binnen *communities* zelf; in (esthetische) vorm, werkproces en benadering meer te vergelijken met de wereld van *zines* en pamfletten. Een selectie van de gepubliceerde werken in de afgelopen jaren:

- **Shadow Reader BAK Community Portal:** voor het eerst verschenen in 2022 ter gelegenheid van Utrecht UITfeest. In 2023 is een tweede editie gemaakt waarin verschillende voorbeelden en fragmenten van het archief van BAK's community portal zijn verzameld.
- **How to Set Up a Community Kitchen:** een *zine* in samenwerking met de b.ASIC a.CTIVIST k.ITCHEN (de b.a.k.) met informatie en praktische voorbeelden voor het opzetten van een community keuken. Gebaseerd op de ervaringen die de b.a.k. heeft opgedaan tijdens o.a. *Trainings for the Not-Yet* (2019–2020), *Ultradependent Public School* (UPS, 2023) en verscheidene andere projecten in en buiten BAK, in samenwerking met talloze lokale communities.
- **Sancochotopia:** een *zine* in samenwerking met de b.a.k. en het Colombiaanse collectief La Agencia. Gerealiseerd binnen het UPS-project, over *hospitality* binnen kunstinstellingen.
- **G.U.T.S. Mini Prints:** een collectie mini afdrukken van de Microsoft Word kunstwerken van Glenda Martinus die te zien waren tijdens de UPS-tentoonstelling.
- **Banderitas:** een bundel van tentoonstellingsresten van de papieren werken van kunstenaar Czar Kristoff die te zien waren tijdens de UPS-tentoonstelling.
- **Viewing Copy:** een 'handleiding' van het UPS-studieknooppunt *Ultrastudio* met zelfontwikkelde tools voor publicatie en circulatie. In samenwerking met de Book Binding Studio van Gerrit Rietveld Academie/Sandberg Instituut.
- **Reposte:** een geprint archief (onderzoek en documentatie) die het *community engagement* proces beschrijven van kunstenaar Fr Jason Dy in de Filipijnen, in opdracht van UPS.
- **For Research Only:** voortgekomen uit de training *Making Culturally Relevant Books Accessible with Speed and Elegance* tijdens UPS in samenwerking met Hopscotch Reading Room (Berlijn) en BAK's community portal van het *Civic praxis* programma.
- **Coming Soon, Already Here:** een kleine reader met fragmenten en projecten die hebben plaatsgevonden bij of staan te gebeuren bij BAK. Uitgebracht binnen de context van BAK's deelname aan Miss Read Art Book Fair in Berlijn.
- **To the Other Side of the Concrete Wall:** een boek met vertaalde essays, uitgegeven in samenwerking met Jina Collective.

- **Solidarity Reading Kit: Palestine:** een heruitgave van essays en artikelen over het Palestijnse leven en de politiek, waaronder essays die uitgegeven zijn op BAK's online forum *Prospections* en *Reading Palesine* (2021) van de Alternative Working Assembly (een actiegroep van studenten en docenten van de Willem de Kooning Academie in Rotterdam).
- **Fictional Dispatch #6:** een verzameling publicaties die zijn voortgekomen uit het veldwerk tijdens *UPS*.
- **You Had To Be There: An Annotated Guidebook to Trainings for the Not-Yet:** een geprint archief en herzien programmaboek rondom het tentoonstellingsprogramma *Trainings for the Not-Yet* (2019–2020).

Prospections

Prospections is BAK's online publicatieplatform waar artikelen, interviews en video's worden gepresenteerd. Doorgaans betreft dit nieuwe opdrachten gerelateerd aan het programma van BAK. Op het platform vinden tevens online programmapresentaties plaats. *Prospections* is niet alleen een plek waar onderzoek, discours en programma wordt gedistribueerd, het fungeert tevens als een bescheiden solidariteitsnetwerk ter ondersteuning van het werk van kunstenaars, denkers en activisten.

In 2024 werd er één grote publicatie toegevoegd aan *Prospections: Usufructuaries of Earth: a slow-growing reader*. Deze publicatie bestond uit verschillende presentaties en ondersteunde het gelijknamige project UoE en een deelbaar naslagwerk van kennis en onderzoek binnen dit project. De publicatie startte met verschillende archiefteksten en gedurende de looptijd van het project werden lezingen, interviews, gesprekken en visuele interventies stapsgewijs (her)gepubliceerd.

VI. Productie nieuw werk

Ook in 2024 heeft BAK opdrachten verleend aan kunstenaars (en andere culturele beoefenaars). Een deel hiervan betreft meer tekstuele opdrachten, zoals via het online platform *Prospections*, bijdragen aan publicaties of deelname aan online publieke programma's.

Daarnaast worden ieder jaar door BAK grotere opdrachten voor nieuwe kunstwerken verleend. Binnen het programma *To Watch the War* (2023) zijn er vier opdrachten gegeven aan kunstenaars om nieuw werk te creëren in 2024: de Palestijnse kunstenaar Isshaq Albarbary (2017/2018 BAK Fellow), de Soedanese kunstenaar Ola Hassanain (2017/2018 BAK Fellow), het Oekraïense collectief Centre for Spatial Technologies (Marioepol/Berlijn) en de Servische kunstenaar Jelena Jureša (eerder werk van Jelena was in 2023 te zien tijdens *To Watch the War, in Solidarity*).

Deze opdrachten hebben de kunstenaars de mogelijkheid geboden om hun uitgesproken stem te laten horen via een nieuw werk. Op hetzelfde moment is het een mogelijkheid voor BAK om hen te ondersteunen in een tijd waarin zij niet naar hun thuisland terug kunnen en de mentale zorgen die daarbij komen kijken mogelijk iets worden verlicht door de ondersteuning die zij bij hun werk krijgen. De opdracht geeft elke kunstenaar een honorarium en een productiebudget. Alle vier de werken worden voor BAK ontwikkeld en later gepresenteerd bij BAK of bij een partner instelling.

VII. Overige samenwerkingen

Afstudeertentoonstelling MA Fine Arts HKU

Vast onderdeel in de samenwerking van BAK met de HKU is de jaarlijks presentatie van de afstudeertentoonstelling van de masteropleiding Fine Arts bij BAK. Van 19 juni–29 juni 2024 vond bij BAK de afstudeertentoonstelling *(Dis)comfort Narratives: Moving with the Feeling* plaats

De diverse afstudeerprojecten wierpen licht op de spanningen en nabijheden die inherent zijn aan de wisselwerking tussen eco-socio-culturele druk en intieme, relationele dynamiek vanuit meerdere perspectieven en verschillende contexten en achtergronden.

Binnen de verschuivende relationele realiteit kunnen comfort en ongemak nooit helemaal gescheiden worden. Van het sociale en gemeenschappelijke tot het persoonlijke domein van geest en lichaam zijn er altijd politieke dynamieken in het spel. Om met zichzelf in het reine te komen, stelden deze jonge kunstenaars de vraag: wat zijn alternatieve manieren van vertellen, verbinden en leven in het huidige eco-socio-politieke klimaat? In hun presentaties brachten ze de complexiteit van de relatie tussen de maatschappij en het zelf samen - om ontheemding, vervreemding, herlocatie en coëxistentie te illustreren - en stelden ze de centrale vraag: wat betekent het om te 'verbinden'?

De tentoonstelling toonde werk van de afgestudeerden Habiba Afifi, Fatemeh Asiri, Naomi de Bruijn, Savvas Gerolemidis, Wenkang "Hohn" Guan, Athina Koutsiou, Nguyễn Ngọc Tú Dung, Cornalijn Overweg-Ramaker, Öykü Özoğul, Natsumi Sakai, Parel Strik en Pan Vanitcharoenthum en was gecureerd door HKU docent Katia Krupennikova (2019/2020 BAK Fellow). Een aantal afgestudeerden hebben naast hun presentatie ook enkele publieke performances gegeven gedurende de tentoonstellingsperiode.

Le Guess Who?

Van 7-10 november 2024 vond in Utrecht het internationale muziekfestival Le Guess Who? plaats. BAK is vaste partner van Le Guess Who? en was in 2024 wederom onderdeel van het festivalprogramma: gezamenlijk met Le Guess Who? organiseerden we vier *Talks*: op 8 november 2024 de twee talks *From the Ground Up: On Creating Space & Community* en *Music, Tech & Access* en op 9 november 2024 de twee sessies *Beyond Barriers* en *Music is a Hospital*. Gedurende deze twee dagen ontvingen we de volgende sprekers: David Tinning, Waajeed, Ezgi Aktuğ, Pooja B, Aly Gillani, Cinna Peyghamy, Eli Wewentxu, Denk, Sary Moussa, Abul Mogard, Corine Meijers en KMRU.

SPRING festival in samenwerking met Stadsschouwburg Utrecht

Van 23 mei tot 1 juni 2024 was, als onderdeel van BAK's *To Watch the War, in Solidarity* (2023-2024), *A City Within a Building* (2023) te zien in de Stadsschouwburg Utrecht tijdens het SPRING festival. Het werk bestond uit een video-installatie en enkele printen, door Center for Spatial Technology in samenwerking met Forensic Architecture.

Center for Spatial Technologies is een transdisciplinair collectief, gevestigd in Kyiv en Berlijn en werkzaam op het snijvlak van architectuur-, onderzoeks-, antropologische en artistieke praktijken. Vanwege de oorlog tussen Rusland en Oekraïne richten ze zich op het thema van oorlogsmisdaden en mensenrechtenschendingen.

Binnen deze context deden ze voor dit kunstwerk onderzoek naar de aanval op het Mariupol Drama Theater, een van de vele misdaden die het Russische leger pleegde tegen Marioepol en haar gemeenschappen. Hiervoor verzamelden en analyseerden Center for Spatial Technologies ooggetuigenverklaringen, bewaard gebleven foto's, informatie van sociale media, satellietbeelden en 3D-modellen van het theater. Vanuit dit samengevlochten materiaal, biedt *A City Within a Building* een kijk op het gebouw als iets dat meer is dan een doelwit op een militaire radar. Het wordt juist een belichaming van het collectieve geheugen van hen die getuige waren van de aanval. Hiermee benadrukt de film ook de betekenis van deze misdaad in de bredere context van de Russische oorlog tegen Oekraïne.

TivoliVredenburg

Tijdens Utrecht Pride presenteerde BAK een queer filmprogramma als onderdeel van *Wild 'n Sweet Festival* bij TivoliVredenburg in de nacht van 1 juni 2024. Een tweede presentatie vond plaats in het auditorium van BAK op 2 juni 2024. Het queer filmprogramma behandelde een verscheidenheid aan onderwerpen: gendergeschiedenis, bijzondere verhalen van queer individuen, een voorstel aan UNESCO om een gay cruising gebied in Istanbul tot werelderfgoed te maken, en een onderzoek naar wat seks en intimiteit betekent. Het programma toonde uitgesproken en politieke keuzes van verschillende protagonisten. Van experimentele zwart-wit films en 16mm film, tot high-tech glossy en glitter, allerlei filmstijlen waren aanwezig in het programma.

EKKO

Op 9 juni 2024 organiseerden BAK en EKKO een dag bij EKKO waar kunst en activisme samenkwamen. Het betrof een inzamelingsevenement voor Palestina in samenwerking met kunstenaar Phil Collins, Tabaria Café, Print For Palestine en b.ASIC a.CTIVIST k.ITCHEN. Gedurende het event was de hele dag het videowerk *They Shoot Horses* van Phil Collins te zien. Geïnspireerd door dansmarathons in de jaren 1930, filmde Collins negen jongeren uit de Palestijnse stad Ramallah terwijl ze acht uur dansten op popmuziek uit verschillende stijlen (van The Smiths tot Aretha Franklin). Het publiek werd uitgenodigd om de dansvloer te betreden en zich bij de gefilmde jongeren aan te sluiten en zich door verschillende stadia van vervoering, vreugde, vermoeidheid, uitputting en veerkracht te laten leiden en te spreken over de realiteit van het leven onder de decennialange bezettingen. De voorkamer van EKKO was de ruimte voor dialoog en reflectie terwijl Print for Palestine een zeefdrukstation in het café had geïnstalleerd. Verschillende initiatieven voor solidariteit met Palestina presenteerden hun campagnes via drukwerk en informele gesprekken. Gedurende het hele evenement bereidden en serveerden Tabaria Café en b.ASIC a.CTIVIST k.ITCHEN Palestijns geïnspireerde gerechten.

1.2. Postacademisch programma

Het postacademische programma van BAK, de zogenaamde BAK Fellowship for Situated Practice, biedt ruimte aan intensief onderzoek, leren en talentontwikkeling voor hedendaagse kunstenaars en andere beoefenaars in het culturele veld. Het programma biedt plekken aan personen werkzaam op het snijvlak van kunst, theorie en sociale actie, en biedt hun de kans en de middelen om hun talent en onderzoek te ontwikkelen – zowel op individueel niveau als gezamenlijk binnen de Fellowship groep.

Sinds 2021 is het Fellowship georganiseerd in de vorm van verspreide maar onderling verbonden 'onderzoekscellen', die op afstand samenwerken vanuit Nederland en verschillende andere plekken over de wereld. BAK wil zo experimenteren met nieuwe organisatievormen, om zo een verspreide, op samenwerking gestoelde praktijk te ontwikkelen, gebaseerd op wederzijdse verbinding met andere instellingen, contexten en geografische realiteiten, met enigszins beperkte klimaatbelasting. Daarnaast was het ook een werkvorm om tijdens de pandemie, met voortdurend veranderende beperkingen in verschillende landen (zowel lokale maatregelen als beperkingen in reismogelijkheden), het postacademische programma überhaupt doorgang te laten vinden.

Voor de editie van 2023/2024 werd gewerkt met twee cellen: Utrecht (Nederland) en Istanboel (Turkije). Voor beide cellen werkte BAK intensief samen met een partnerinstituut dat de Fellows kon faciliteren in ruimte en benodigdheden. In Utrecht is sinds de start van het fellowship programma de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) vaste partner. In Istanboel werd intensief samengewerkt met The Istanbul Production and Research Programme (onderdeel van Istanbul Foundation for Culture and Arts, IKSIV). IKSIV heeft een brede opdracht om het culturele leven in Istanboel te verrijken en doet dat door middel van een breed scala aan activiteiten: van de Istanbul Biennial tot residenties voor kunstenaars. BAK werkt sinds 2010

nauw samen met IKSv, langs verschillende lijnen (variërend van *Former West* (2008–2016) tot het Istanbul Biennial Production and Research Program (2021–2022)).

Binnen het postacademische programma is BAK verantwoordelijk voor het inhoudelijke programma en de algemene organisatie. Elke cel wordt begeleid door een lokale *convener* die de conceptuele lijnen en programmastructuur verbindt met de lokale praktijken, de ontwikkeling van de onderzoekstrajecten van de Fellows begeleidt, dialoog en discours binnen elke cel faciliteert en bruggen slaat met de andere cellen.

Het postacademische programma 2023/2024 liep van oktober 2023 tot en met juni 2024. In juli 2024 vond de presentatie plaats waarin de fellows elkaar fysiek ontmoeten en hun onderzoeken en (tussen)resultaten deelden met elkaar en het publiek. Gedurende het programma reisden kleinere groepen Utrechtse Fellows naar Istanboel en de Istanboel Fellows naar Utrecht. Cohort 2023/2024 draaide om het onderzoeksthema *alignment / nonalignment*. Mede naar aanleiding van de tegenstellingen, allianties en associaties die voortkomen uit conflicten als Oekraïne en Gaza, en de post- imperialistische echo's die ze veroorzaken, worden organisatie, positionaliteit en *solidarity* onderzocht, en wat er gebeurt als men niet expliciet partij wil kiezen. Het postacademische programma werd gezamenlijk afgesloten in Utrecht van 24–28 juli 2024. Tijdens deze week was het programma *Research Interrupted* te bezoeken bij BAK, waarin de fellows bezoekers uitnodigden om deel te nemen aan hun lopende onderzoeken en experimenten.

De lichting Fellows voor de periode 2023/2024 bestond uit:

Gesitueerd in Utrecht, Nederland (BAK):

- **Andrea Knezović** (kunstenaar en onderzoeker)
- **Astrid Feringa** (onderzoeker, filmmaker en onderwijzer)
- **Firat Yücel** (documentaire maker en editor)
- Collectief: **The Garage School**
 - o **Kari Robertson** (kunstenaar, onderwijzer en onderzoeker)
 - o **Santiago Pinyol** (kunstenaar)
- **Iliada Charalambous** (kunstenaar)
- **Maoyi Qiu** (kunstenaar en activist)
- **Marta Keil** (curator, dramaturg en onderzoeker)
- **Paula Montecinos Oliva** (choreograaf, geluidskunstenaar en onderzoeker)
- Collectief: **Radical Data**
 - o **Rayén Jara Mitrovich** (co-founder)
 - o **Jara Kroese** (co-founder)
- **Siwar Krai(y)tem** (ontwerper, onderzoeker, schrijver en kunstenaar)
- **Teresa Borasino** (kunstenaar)
- **Yuliia Elyas** (kunstenaar en activist)

In totaal 12 posities: 14 Fellows, inclusief twee collectieven.

Gesitueerd in Istanboel, Turkije (IKSV):

- Collectief: **Adaptor project**
 - o **Gülşah Özgen** (filmmaker en onderzoeker)
 - o **Sıla Bozdeveci** (onderzoeker en architect)
- **Alev Ersan** (kunstenaar, schrijver en vertaler)
- **Ayça Yüksel** (onderzoeker)
- **Bezül Aksu** (kunstenaar)
- **Esra Oskay** (kunstenaar en academicus)
- Duo:
 - o **Enis Köstepen** (filmmaker)

- **Irmak Karasu** (filmmaker)
 - **Hanieh Fatouraee** (onderzoeker, kunstenaar en architect)
 - Collectief: **SB Arch Lab**
 - **Gülistan Kenanoğlu** (onderzoeker en curator)
 - **Çağlar Hanaylı** (onderzoeker)
 - **Seher Uysal** (kunstenaar en onderzoeker)
 - **Varduhi Balyan** (documentaire filmmaker en journalist)
- In totaal 10 posities: 13 Fellows, inclusief twee collectieven en één duo.

De voortdurende wisselwerking tussen presentatie-instelling en postacademische instelling levert een enorme meerwaarde op, zowel voor de Fellows, als voor BAK als instelling en voor het publiek van BAK en daarbuiten. Fellows leren van het programma dat BAK presenteert, de aanwezige kennis en de experimentele omgeving, en dragen hier met hun eigen onderzoek zelf aan bij. Aan een publiek kun je zo laten zien dat onderzoek, talentontwikkeling, sociale impact, presentatie en productie met elkaar samenhangen en van elkaar afhangen.

1.3. Educatie, leren en talentontwikkeling

De algehele praktijk van BAK staat in het teken van collectief en publiek leren, talentontwikkeling, educatie en participatie. Vanzelfsprekend speelt dit een cruciale rol in het postacademische programma, maar ook in alle andere onderdelen van het werk van BAK, en in het bijzonder binnen het BAK Young Fellows programma dat in 2023 voor het eerst heeft plaatsgevonden en waarvan in 2024 de tweede cohort plaatsvond. We lichten hieronder enkele aspecten specifiek toe.

I. Voortgezet onderwijs

BAK heeft een uitgebreid educatie-programma voor scholieren, dat zich vooral op de bovenbouw van het voortgezet onderwijs richt. Deels is dit gebaseerd op het presentatieprogramma van BAK: groepen scholieren krijgen uitleg en achtergrond over de presentatie, en gaan vervolgens zelf met de materie aan de slag. Bijvoorbeeld bij het presentatieprogramma *Usufructuaries of Earth* hebben er interactieve rondleidingen plaatsgevonden voor scholieren van het Cals College Nieuwegein Oosterlicht College (Nieuwegein). Binnen hetzelfde project hebben 230 scholieren van X11 gezamenlijk gewerkt aan een filmopdracht.

Daarnaast geeft BAK workshops die losstaan van het presentatieprogramma maar aansluiten bij BAK's algemene visie en praktijk. Daar gaan leerlingen aan de hand van het concept van visionaire fictie van kunstenaar en schrijver Walidah Imarisha aan de slag met het verbeelden van de toekomstige wereld zoals zij die graag verwezenlijkt zien. In 2024 is dit workshopprogramma op twee scholen aan een volledig leerjaar gegeven: tijdens de projectweek (30 september–3 oktober 2024) aan 265 scholieren van het Leidsche Rijn College en tijdens de projectweek (26 november 2024) aan 230 scholieren. Beide workshops vonden plaats op de scholen zelf.

Als gevolg op het nieuws van de subsidiestop, is er een nieuwe (pilot) workshop ontstaan rondom de urgente vraag: welke plek/ruimte is volgens jongeren op dit moment in de maatschappij het hardste nodig? Waar willen zij samenkomen en hoe ziet zo'n ruimte eruit? De ideeën van de jongeren zijn vervolgens uitgewerkt in een zelfgemaakte en ontworpen *Zine*, die ter plekke werd geprint en verspreid kon worden. Op deze manier bouwden we gezamenlijk een groot archief vol met creatieve ideeën van de jongeren over de toekomst, en tegelijkertijd konden de jongeren in hun eigen omgeving hun ideeën zelf verspreiden (en werkelijkheid laten worden). Deze training is tweemaal gegeven aan scholieren aan het Cals College Nieuwegein (11 oktober 2024) en eenmaal aan de Kunstplus klas van de Werkplaats Kindergemeenschap (2 december 2024).

Door deze educatieprogramma's heeft BAK veel ervaring opgedaan hoe thematiek, theorie en discours van het reguliere programma kan worden hertaald naar de praktijk van bovenbouwleerlingen. Deze kennis en expertise voedt ook het publieke programma en draagt bij aan het aanspreken van ander publiek. In 2023 en 2024 is het educatieprogramma sterk uitgebreid en geïntensiveerd. Deze stappen kon BAK realiseren doordat de formatie van educatiemedewerkers is uitgebreid.

II. Hoger Onderwijs

Naast dit programma voor middelbare scholen heeft BAK ook een sterke verbinding met het hoger onderwijs: er wordt nauw met o.a. HKU en Universiteit Utrecht samengewerkt (o.a. Summer School, postacademische programma, jaarlijkse presentatie HKU masterprogramma MAFA), diverse kunstvakopleidingen uit binnen- en buitenland bezoeken met regelmaat het publieke programma, en BAK is nauw betrokken bij het PhD programma van het Europese consortium FEINART. Tevens is algemeen directeur Maria Hlavajova veelgevraagd gastdocent bij opleidingen in heel Europa.

Sinds 2017 organiseert BAK een jaarlijkse Summer School, in samenwerking met HKU en Universiteit Utrecht. In 2023 organiseerden we BAK Summer School: *Supervising Artistic and Practice-based Research* waarbij PhD- en postdoctorale begeleiders uit heel Europa samenkwamen om na te denken over de bestaande formele onderwijstrajecten voor artistiek en praktijkgericht onderzoek en deze uit te dagen, met als doel om een gedeelde horizon te articuleren. Van 19 tot 22 augustus 2024 organiseerde hetzelfde consortium een vervolgprogramma dat plaatsvond in Art Hub Kopenhagen. Dit is een samenwerking tussen School of Communication and Culture - Aesthetics and Culture, Aarhus University, Aarhus; The Laboratory for Art Research, The Schools of Visual Arts, The Royal Danish Academy of Fine Arts, Kopenhagen; en Universiteit Utrecht, Utrecht. BAK was een van de deelnemende partijen.

In 2024 heeft Maria Hlavajova een driedelige cursus gegeven aan de studenten van de HKU Master of Fine Art (14 oktober, 11 november en 2 december 2024) en tweemaal een lezing aan circa 150 bachelor studenten van de HKU School of Media (7 februari en 17 november 2024). Bovendien is BAK via uiteenlopende personele unies stevig geworteld in verschillende instituties in het hoger onderwijs.

III. BAK Young Fellows

Sinds 2023 bestaat het BAK Young Fellows programma. Het plan om, naast het postacademische programma, ook een fellowship-programma op te zetten voor jongeren is ontstaan vanuit het waarderen van deze leeftijdsgroep als volwaardige makers, generators van ideeën en creativiteit en partners van BAK.

In herfst van 2023 ging de eerste groep Young Fellows van start met 14 jongeren van 15–19 jaar. De tweede groep in 2024 bestond uit 12 jongeren van 16–20 jaar. De groepen waren gevarieerd met Nederlandse, Jemenitische, Oekraïense, Chinese, Marokkaanse, Boliviaanse, Afghaanse en Poolse wortels, afkomstig van diverse middelbare scholen en MBO's: X11, Kanaleneiland; Gerrit Rietveld College, Tuindorp/Overvecht; De Werkplaats Kindergemeenschap, Bilthoven; Amadeus Lyceum, Vleuten – de Meern; Anna van Rijn College, Nieuwegein; Ithaka ISK (Internationale Schakel Klassen), Overvecht; VAVO, Lunetten; Creative College, Overvecht; HKU, Sterrenwijk; en Hoograven en Nimeto, Noordoost. De groepen waren tevens gevarieerd op het gebied van genderidentiteiten (zowel cis- als transgender).

Het programma werd uitgevoerd door de twee cultuurcoaches van BAK, die gespecialiseerd zijn in de vertaling van begrippen, theorieën en gedachtengoed van het BAK-programma naar de leefwereld van middelbare scholieren. In wekelijkse bijeenkomsten werkten de Young Fellows

vier maanden aan hun eigen artistieke projecten, wat resulteerde in een gezamenlijke slotpresentatie. Enkele gastworkshops en dagtrips waren tevens onderdeel van het programma. Ze werden gegeven door kunstenaar Jeanne van Heeswijk, kunstenaar en performer Bambi van Balen en BAK curator Clara Balaguer. Tijdens dagtrips bezochten de Young Fellows (cohort 1) in Rotterdam A Tale of A Tub (Space for contemporary art and culture) en de Afrikaanderwijk Coöperatie. In Amsterdam bezochten de Young Fellows (cohort 2) The Black Archives en Framer Framed. Om hun artistieke projecten te realiseren kregen de bYFs ook toegang tot de BAK-middelen, van het auditorium tot het team (van curatoren tot productiemedewerkers) en ontvingen ze een (bescheiden) stipendium.

De slotpresentatie van cohort 1, *AAAAAA An Amazing Arboretum As Actual Art*, vond plaats op 20 en 21 januari 2024 en omvatte een professionele groepstentoonstelling in het pand van BAK. Het artistieke onderzoek van de tweede groep vertrok vanuit de tentoonstelling *Usufructuaries of Earth* (2024) in samenwerking met kunstenaar Marwa Arsanios en draaide om de vraag: Hoe kunnen we op een rechtvaardige en regeneratieve manier met de aarde omgaan? De jongeren hebben dit verbonden aan wat zij persoonlijk en maatschappelijk urgente kwesties vinden, hun voorstellen voor de toekomst en hun rol daarin. De slotpresentatie, *The Lands Testimony*, vond plaats op 6 en 7 juli 2024 en omvatte een professionele interactieve groepstentoonstelling in het pand van BAK.

Naast de eindpresentaties met honderden bezoekers van jong tot oud, heeft het fellowship ook andere resultaten: het project van twee deelnemers, *Climate Closet* (2024), is na de presentatie bij BAK tentoongesteld bij De Bibliotheek Utrecht aan de Neude. Vier jongeren zijn na hun deelname aangenomen bij verschillende kunstopleidingen in binnen- en buitenland: BA Fine Art aan de HKU, Juweelontwerp en Edelsmeedkunst aan St. Lucas in Antwerpen, BA Art & Research aan St. Joost en BA Product Design aan de HKU. Een van de Young Fellows is in 2024 voor twee projecten in dienst gekomen: bij de communicatieafdeling van BAK om vanuit een jong perspectief *content* te maken voor de BAK Instagram, voor *Usufructuaries of Earth* (2024) en als productie- en installatiehulp bij de eindpresentatie van bak Young Fellows in juli 2024. Verder werd op 12 oktober 2024 een alumni activiteit georganiseerd door de jongeren zelf, waarbij de twee cohorten gezamenlijk een dagprogramma organiseerden bij BAK.

2. Positionering

De werkpraktijk van BAK kenmerkt zich door een bijzondere combinatie van elementen, die in hun onderlinge samenhang zorgen voor een buitengewone uitgangspositie binnen de Utrechtse, Nederlandse en internationale context. BAK is in Nederland de enige organisatie die de functies van presentatie-instelling en postacademie verenigt.

BAK combineert reflectie, onderzoek naar urgente maatschappelijke thema's en *Civic praxis* binnen een transdisciplinaire aanpak die kunst, kennisdeling en maatschappelijke actie samenbrengt. Dit uit zich in gelaagde, langlopende onderzoekstrajecten, uitmondend in tentoonstellingen met (internationale) kunstenaars, theoretici, activisten en andere kunstbeoefenaars, conferenties en lezingen, internationaal toonaangevende publicaties, klein- en grootschalige publiekspresentaties, etc. Hiermee draagt BAK bij aan discours en praktijk rondom kunst in de context van een breed scala aan urgenties.

2.1. Participatie en outreach

BAK is een basis waar individuen en communities, van heel verschillende afkomst en aard, elkaar ontmoeten en zich verbinden. BAK zoekt daartoe contact met uiteenlopende groepen die niet automatisch in een kunstinstelling te vinden zijn, maar waarmee BAK gezamenlijk een actieve bijdrage kan leveren aan een betere maatschappij, met en door kunst. Leidend begrip hierbij is de uitspraak van Václav Benda (1978): "Om de mensen voor je te winnen, moet je hen ontmoeten waar ze zijn."

Die ontmoeting vindt dan ook deels plaats door publieksgroepen op te zoeken op de plekken waar ze zich van nature bevinden. Voorbeelden daarvan in 2024 zijn de installatie van kunstwerken bij EKKO, Stadsschouwburg Utrecht en Tivoli Vredenburg. Maar ook diverse educatieve en *Civic praxis* activiteiten vonden plaats buiten de muren van BAK. Mensen die waarschijnlijk uit zichzelf niet zo snel BAK zouden bezoeken, komen op deze manier toch in aanraking met hedendaagse kunst met focus op sociale verandering, rechtvaardigheid en diversiteit.

Een andere manier waarop BAK de ontmoetingen tot stand wil brengen is het beschikbaar stellen van de middelen van BAK (zoals ruimte, netwerk en kennis) aan bepaalde organisaties en communities die passen bij BAK. Op deze manier kan BAK zelf een vertrouwde plek worden voor een nieuw publiek, omdat de activiteiten waar ze aan hechten daar plaatsvinden.

BAK hanteert een solidariteitsprincipe waardoor iedereen, ongeacht de financiële middelen, de mogelijkheid krijgt om deel te nemen aan het programma van BAK. Omgekeerd wordt iedereen in de gelegenheid gesteld om bijvoorbeeld toegangskaarten ter beschikking te stellen aan deze groep.

Terugblik Outreach

In het aanvullende plan voor publieksbereik (2021–2024) is tevens de nadruk gelegd op verspreide programmering: de mensen ontmoeten waar ze zijn. Door de pandemie konden we vanaf 2021 en 2022 voorzichtige stappen zetten in dit *outreach* kader, onder meer door het tonen van kunstwerken op diverse zichtbare plekken in Utrecht. In 2023 en 2024 is het *outreach* programma geïntensiveerd met meer kunstprogrammering en activiteiten op externe locaties, zoals bij o.a. middelbare scholen, Centraal Museum, poppodium EKKO, etalages in de stad, hoge scholen/universiteiten, Tivoli Vredenburg, Stadsschouwburg Utrecht en Bibliotheek Neude. *Outreach* kreeg een steeds vastere plek binnen de programmering zoals bij *Ultradependent Public School* (2023), *To Watch the War, in Solidarity* (2023/2024) en het *Civic praxis* programma.

Het *outreach* programma van BAK heeft zich de afgelopen vier jaar ontwikkeld als een experimentele, inhoudelijke reeks projecten waarbij het begrip 'toegang' en 'agency' werd uitgebreid naar publieksgroepen die anders niet in contact zouden komen met hedendaagse kunstpraktijken, of kunstpraktijken die theoretisch of politiek gedreven zijn. Op basis van gedeelde belangen heeft BAK projecten ontwikkeld die mensen probeerden "te ontmoeten waar te zijn". Enerzijds zochten we naar andere contexten dan kunstuimtes: zoals middelbare scholen, universiteiten of in publieke ruimtes/op straat. Anderzijds zochten we kunstcontexten op die (meestal) geen of minder (expliciete) aandacht besteden aan complexe politieke onderwerpen: zoals meer traditionele musea of culturele festivals. Het doel was dat de projecten mensen van buiten de kunst en/of intellectuele omgeving bereikten: sociale bewegingen, activistische organisaties of gemeenschappen die zich inzetten voor sociale en ecologische rechtvaardigheid.

Binnen deze context heeft BAK de afgelopen vier jaar een 'gedistribueerde' programmering, evenals een verspreid postacademisch programma ontwikkeld dat veel verder reikten dan het pand van BAK. Programma's en activiteiten vonden plaats bij andere educatieve organisaties, culturele instellingen en in de publieke ruimte, waardoor er een samenwerkingsnetwerk is ontstaan waarin BAK functioneert als een gesprekspartner/bemiddelaar die een divers publiek in Utrecht maar ook internationaal met elkaar in contact bracht.

2.2. Samenwerkingsverbanden

Samenwerking is een drijvende kracht en cruciale werkvorm binnen alle activiteiten van BAK. Op institutioneel niveau brengt BAK lokale, nationale en internationale instellingen in verbinding om gemeenschappelijk beleid en solidariteit te ontwikkelen. BAK's samenwerkingspartners zijn, inherent aan de praktijk van BAK, niet beperkt tot culturele partners. In de afgelopen jaren is er een uniek netwerk ontstaan met maatschappelijke partners.

Dit bestuursverslag is dan ook doordeesemd met samenwerkingsvormen. Enkele aanvullende samenwerkingsverbanden worden hieronder belicht.

I. Lokaal

BAK voelt zich diep verbonden met de stad Utrecht en haar bewoners. Er wordt veelvuldig samengewerkt met partners in het culturele veld (o.a. Ekko, Tivoli Vredenburg, SPRING festival, Centraal Museum, Le Guess Who?), het onderwijsveld (Universiteit Utrecht, HKU, en middelbare scholen als Gerrit Rietveld College, Leidse Rijn College en Gregorius College) en met diverse sociaal maatschappelijke partijen (zoals Welkom in Utrecht en de Bond Precaire Woonvormen). Algemeen directeur Maria Hlavajova modereerde in oktober 2024 tevens een paneldiscussie in het kader van IMPAKT festival 2024, over de rol van kunstinstellingen in tijden van conflict. In het bijzonder binnen de context van de genocide in Palestina. Overige deelnemers waren maker Roee Rosen, schrijver en journalist Umayya Abu-Hanna en socioloog Pascal Gielen.

BAK leidde, sinds de oprichting tot 2024, het Hedendaagse Kunstoverleg (HeKO), waarin alle instellingen en organisaties op het gebied van beeldende kunst in Utrecht zijn vertegenwoordigd. BAK speelt zo in op actualiteiten die in het veld spelen en brengt deze op de agenda van politiek en andere relevante actoren in de stad.

Het gebouw aan de Pauwstraat is intrinsiek onderdeel van de Utrechtse culturele ecosysteem en bood in 2024 ruimte voor de programmering van o. a. SPRING, Le Guess Who?, Figaro en KWAYA. Een bijzondere vorm hiervan is de jaarlijkse afstudeertentoonstelling van het HKU masterprogramma MAFA die sinds jaar en dag bij BAK plaatsvindt en door het BAK-productieteam wordt mogelijk gemaakt.

II. Landelijk

BAK is nauw betrokken bij landelijke netwerken als De Zaak Nu (BAK was mede-initiatiefnemer hiervan, en medewerkers waren tot 2023 onderdeel van het bestuur). Ook de overleggen met de andere BIS presentatie-instellingen en postacademische instellingen zijn mede door BAK geïnitieerd. Medewerkers van BAK spelen een rol bij diverse academische programma's (o. a. HKU, Willem de Kooning Academie, Dutch Art Institute). De verbindingen in Nederland strekken zich daarnaast ook uit langs meer informeel georganiseerde wegen; zo werkt de b.ASIC a.CTIVIST k.ITCHEN. (de b.a.k.) op het gebied van kennisdeling en uitwisseling samen met *community kitchens* in verschillende steden (in Nederland en daarbuiten), is er in 2024 een partnerschap met het netwerk van Leiderschap in Cultuur Artistiek, en is BAK betrokken bij een coalitie die bedrijven als ING wil bewegen tot het nemen van meer maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Directeur Maria Hlavajova geeft geregeld lezingen en presentaties en draagt bij aan paneldiscussies en dergelijke bij uiteenlopende kunstorganisaties en educatieve instellingen in Nederland en daarbuiten.

III. Internationaal

BAK heeft een intrinsiek internationaal karakter, en werkt dientengevolge in een wereldwijd discours, met een internationale staf en internationale kunstenaars en beoefenaars. De programmering trekt internationale kunstenaars, studenten en publiek naar Utrecht. Met grootschalige, meerjarige en geïntegreerde projecten als *Former West* (2008–2016) of *Propositions for Non-Fascist Living* (2017–2024) heeft BAK een baanbrekende en leidende rol verworven in het internationale discours op het gebied van hedendaagse kunst.

BAK werkt bij het initiëren, ontwikkelen en coproduceren van internationale projecten samen met vele internationale partners, zoals in 2024 tijdens de conventie van *Usufructuaries of Earth*, tijdens de publicatie *Fragments of Repair* of met de *Field Meals* samenkomsten in Berlijn en Barcelona. In het postacademische programma werkt BAK intensief samen met IKS V is Istanboel (Turkije). Directeur Maria Hlavajova gaf ook in 2024 verschillende lezingen op internationale podia en bij universiteiten, onder andere:

- In Venetië (8 oktober 2024) in het European Culture Center over het BAK project *We Roma* in het kader van de Rroma Lepanto conferentie, ter gelegenheid van de Roma tentoonstelling in het kader van de Biënnale van Venetië;
- In Stockholm (23 oktober 2024) bij de opening van het kenniscentrum Art and the Political Imaginaries, mede opgericht door twee academisch in Zweden (HDK-Valand, Gothenburg en Kungl. Konsthögskolan, Stockholm);
- In Mechelen (24 november 2024) in kunstcentrum nona ter gelegenheid van de sluiting van de tentoonstelling *Run-Through* met werk van kunstenaars Jelena Jureša en Aernout Mik. In deze tentoonstelling was het nieuwe werk van Jureša voor het eerst te zien, dat in 2024 in opdracht van BAK werd gemaakt;
- In Zürich (17 december 2024) in Zurich Art Academy. Een seminar van één dag over een van de belangrijkste onderzoeksprojecten van BAK: *Propositions for Non-Fascist Living*.

Daarnaast is de internationale impact die BAK genereert minstens zo relevant. Presentaties, publicaties en praktijk van BAK zijn regelmatig richtinggevend voor een internationaal discours.

BAK is partner in een Europees samenwerkingsprogramma: FEINART (*Future of European Independent Art Spaces in a Period of Socially Engaged Art*, een EU-gefinancierd PhD programma, 2020–2025). Deze samenwerking is van start gegaan in 2020 en wordt gefinancierd via de Marie Skłodowska-Curie grant agreement binnen het Horizon 2020 programma van de EU.

Binnen deze context hebben meerdere onderzoekers hun onderzoeksprogramma bij BAK gerealiseerd, in nauwe samenwerking met het BAK team, zowel fysiek bij BAK als online.

In 2024 begeleidde algemeen directeur Maria Hlavajova een aantal onderzoekers bij de afronding van hun respectievelijke dissertaties en droeg bij aan een belangrijk essay over BAK, met de voorlopige titel “How Can We Be More: From Instituting to Extituting Otherwise”: een publicatie die een samenvatting geeft van dit vijf jaar durende internationale onderzoeksprogramma (verwacht in 2025).

3. Organisatie

BAK hanteert een bestuursmodel met een Bestuur en een Raad van Toezicht. De directie bestond in 2024 vrijwel volledig uit algemeen directeur-bestuurder Maria Hlavajova. Van januari 2024 tot december 2024 heeft Saskia Mangoendinomo (voorheen lid Raad van Toezicht) als interim hoofd financiën de organisatie geleid. Vanaf juli 2024 is Lisanne van Vucht de zakelijk leider van BAK en heeft stapsgewijs de taken van het interim hoofd financiën overgenomen. De Raad van Toezicht is onbezoldigd en ontvangt alleen een niet bovenmatig vacatiegeld.

3.1. Codes

BAK geeft de 'codes' (fair, inclusie, governance) graag ruimte aandacht: niet vanwege de verplichting vanuit subsidiënten maar vooral omdat we deze zelf belangrijk vinden.

Vraagstukken rondom het inrichten van een rechtvaardiger, eerlijker wereld, met aandacht voor de stemmen van gemarginaliseerde gemeenschappen, bepalen sinds jaar en dag ons programma en onze handelswijze. Zo kwam bij trajecten als *Trainings for the Not-Yet* en *Ultradependent Public School* ook 'institutionele fitheid' aan de orde, met vraagstukken als toegankelijkheid, gastvrijheid, collectief organisatiebestuur en institutionele rechtvaardigheid. Een aantal zaken is eerder al aan de orde gekomen, maar we lichten enkele aspecten hier verder toe.

I. Governance Code Cultuur

BAK past de principes van de Governance Code Cultuur toe. Statutair zijn de zittingstermijnen voor toezichthouders bij BAK vastgesteld op maximaal drie termijnen van drie jaar. De Raad van Toezicht heeft besloten deze termijnen aan te houden, hetgeen niet exact overeenkomt met de in de GCC genoemde twee keer vier jaar. Een maximale termijn van 3x3 jaar wijkt in de ogen van de RvT niet significant af van de 2x4 jaar, maar heeft als voordeel dat er meer formele evaluatiemomenten zijn voor toezichthouders, en betere mogelijkheden om op urgenties in te spelen. Tevens wordt een verbintenis van vier jaar als te lang ervaren en daarmee als mogelijke drempel voor het vinden van nieuwe leden.

II. Code Diversiteit & Inclusie

BAK beschouwt diversiteit, zowel als onderwerp als in de praktijk, als noodzakelijk en intrinsiek verweven in het DNA van BAK. In het totaal aan activiteiten, samenwerkingspartners, het publiek en de organisatie voldoet BAK dan ook aan de Code Diversiteit & Inclusie. Dit geldt voor leeftijd, gender, etniciteit, sociaal-economische achtergrond en nationaliteit van bezoekers, samenwerkingspartners, organisatie en andere belanghebbenden.

BAK verhoudt zich permanent tot een internationale context, met overeenkomstig uiteenlopend discours over diversiteit en inclusie. Kwesties als toegankelijkheid, gerelateerd aan o.a. validiteit, economie en taligheid, staan hoog op de inhoudelijke agenda, en willen we dienovereenkomstig ook zelf toepassen. De inclusiviteit reflecteert ook in ons personeelsbestand, waar medewerkers afkomstig zijn uit vier verschillende continenten, met uiteenlopende etniciteit, gender, leeftijd, sociaaleconomische klasse en migratie-achtergrond.

BAK wil als inclusieve organisatie, naast de vier P's van de Code (personeel, programma, publiek en partners), ook de bedrijfsvoering betrekken bij het streven naar inclusie. Toegankelijkheid van culturele instellingen wordt immers ook bepaald door financiële mogelijkheden. BAK doet dat bijvoorbeeld door solidariteitsprincipes te hanteren voor toegang en verhuur, in overeenstemming met de maatschappelijke focus van BAK en haar aandacht voor de preciaire klasse als doelgroep en belanghebbende.

III. Fair Practice Code en goed werkgeverschap

Een eerlijke beloning van iedereen die werkzaamheden voor BAK verricht, raakt aan de kern van de organisatie. BAK kiest er dan ook zoveel mogelijk voor een dienstverband aan te gaan met medewerkers, en de freelance-verbindingen te beperken.

Voor de beloning van medewerkers wordt de Richtlijn Functie- en Loongebouw presentatie-instellingen aangehouden, opgesteld door De Zaak Nu en volgen ook de geadviseerde indexering voor 2024. Naast de beloning van personeel zijn ook randvoorwaarden als reis- en onkostenvergoeding, pensioenregeling, opleiding en training (zowel collectief als individueel) geregeld; in 2022 is een verbetering van de pensioenregeling gerealiseerd.

De herijkte Richtlijn Kunstenaarshonoraria van BKNL (2023) wordt nageleefd. Voor de hoogte van fellowship-stipendia is gekeken naar vergelijkbare onderzoeksfuncties op universiteiten (zoals promovendi). Voor de betreffende buitenlandse cellen is, in overleg met de buitenlandse partners, een reële stipendiumhoogte vastgesteld in overeenstemming met de lokale levensstandaard.

BAK is verheugd met de betrokkenheid van onze groep vrijwilligers, die een belangrijke aanvullende rol spelen in de ontvangst van bezoekers. Op de momenten waar de inzet van hosts niet slechts ondersteunend is aan het BAK-personeel maar ze een grotere verantwoordelijkheid dragen, zoals bij openstelling buiten kantooruren, is dit in 2023 een deel van de vrijwilligerscontracten omgezet in betaald werk als oproepkracht (inclusief BHV).

Behalve primaire arbeidsvoorwaarden, zoals vastgelegd in de verschillende richtlijnen, wil BAK medewerkers ook goede secundaire arbeidsvoorwaarden verschaffen. Om BAK-medewerkers zich voortdurend te laten ontwikkelen, bieden we diverse trainingen aan, van BHV tot projectmanagement en leiderschap. Tevens kunnen BAK-medewerkers voor cultuurbezoek een vergoeding krijgen. Ook is er aandacht voor gezamenlijke activiteiten, van de wekelijkse collectieve lunch tot teamuitjes.

BAK besteedt ook aandacht aan een veilige werkomgeving; we zijn ons ervan bewust dat de thematieken waar BAK zich mee bezig houdt soms kunnen leiden tot verhitte discussies met deelnemers. Er is een gedragscode voor medewerkers en bezoekers; daarnaast is er een Klachtenregeling Ongewenste Omgangsvormen (herijkt in 2022), en zijn er interne en externe vertrouwenspersonen (via Landelijk Buro Integriteit en Vertrouwenspersoon en binnen de RvT). Enkele medewerkers hebben trainingen gevolgd in 'Fair Care', om bijvoorbeeld signalen van grensoverschrijdend gedrag te herkennen en gedragsprotocollen te borgen.

Zowel de Raad voor Cultuur als de cultuurnotacommissie van de gemeente Utrecht noemt BAK in de respectievelijke adviezen als voorbeeld op het gebied van Fair Practice.

3.2. Duurzaamheid

Ecologische rechtvaardigheid is sinds de oprichting een belangrijke onderlegger voor BAK, zowel wat betreft programma-invulling als in het dagelijks handelen. Doordat deze inhoudelijke motivator is er een breed bewustzijn binnen de organisatie om dit te optimaliseren. Het team en onze partners komen zelf met oplossingen voor programma-aanpassingen die de duurzaamheid versterken, en hoeven hiertoe niet te worden bewogen door top-down protocollen of regels.

Dit komt onder meer door inzet op zoveel mogelijk hergebruik van materialen. Zo zijn bij de inrichting van de ruimte auditoriumstoelen omgebouwd om ze geschikt te maken voor gebruik in de bibliotheek, en laat de esthetiek van de tentoonstellingsruimte nadrukkelijk de sporen van de geschiedenis zien. Ook bij tentoonstellingen is hergebruik uitgangspunt: bijvoorbeeld door

gebruik te maken van bestaande materialen of door bij het ontwerp rekening te houden met hergebruik door andere organisaties.

In de keuken is beperking van grondstofverspilling leidend: de b.a.k. is gebaseerd op het *Zero Waste* principe, waarbij ingrediënten voor een belangrijk deel afkomstig zijn uit reststromen, zogeheten '*dumpster diving*'. Veganistische receptuur is doorgaans de basis, primair een overweging vanuit toegankelijkheid maar ook relevant voor de duurzaamheid.

In principe reizen medewerkers uitsluitend met het OV. Sinds corona is hybride werken uitgangspunt. Behalve dat personeel deels vanuit huis werkt is ook het publieksprogramma vaak hybride: sprekers en deelnemers kunnen online aan discursieve bijeenkomsten participeren, en ook de federatieve opzet van het fellowship programma beperkt het aantal reisbewegingen.

Het gebouw van BAK is eigendom van de gemeente Utrecht, die verduurzaming en beperking van energieverbruik belangrijk vindt voor haar vastgoedportefeuille. Zij hebben onderzoek gedaan naar mogelijke verdere verduurzaming van het pand en het aanpassen van de warmte- en ventilatie-installatie, maar dit heeft nog niet in een concreet plan van aanpak geresulteerd. BAK vindt deze verduurzaming vanzelfsprekend van groot belang en ondersteunt dan ook de initiatieven van de pandeigenaar op dit vlak.

4. Financiën

De basis van de financiering van het programma in 2024 is de bijdrage van het Ministerie van OCW in het kader van de Basisinfrastructuur 2021–2024 en de meerjarige ondersteuning door de gemeente Utrecht.

In de periode 2021–2024 ontvangt BAK van zowel het Ministerie van OCW als van de gemeente Utrecht een meerjarige subsidie. In 2024 heeft de gemeente Utrecht € 620.267,- bijgedragen, het Ministerie van OCW € 1.268.082,-. De bijdrage van OCW is verdeeld in een bedrag voor de presentatie-instelling en voor het postacademische programma. Het totaal aan structurele subsidies komt daarmee uit op een bedrag van € 1.888.349,-.

Naast de structurele subsidie heeft BAK in 2024 een aanvullende bijdrage van € 12.790,- ontvangen voor educatie via de Stimuleringssubsidie Combinatiefuncties Cultuur 2023–2024 van de gemeente Utrecht ontvangen. Hiervoor heeft BAK een combinatiefunctionaris in dienst in het kader van het educatief programma bij BAK om cultuur & kunst onder de aandacht te brengen in het onderwijs, bij jongeren en het Utrechts publiek. Daarnaast is er een bedrag van € 10.493,- ontvangen vanuit het Ministerie van OCW.

4.1. Exploitatieresultaat en reserves

2024 werd afgesloten met een negatief exploitatieresultaat van € 485.459,- voor resultaatverdeling. Door het negatieve exploitatieresultaat vindt er geen dotatie plaats aan de algemene reserve en het bestemmingsfonds gemeente Utrecht. De resterende bestemmingsreserves (€ 347.125,-) worden, conform frictiekostenplannen Ministerie van OCW en gemeente Utrecht, toegevoegd aan de bestemmingsreserve ‘af- en ombouw van de organisatie’.

4.2. Frictiekosten

Naar aanleiding van de aangekondigde subsidiestop per 1 januari 2025 heeft BAK zowel bij het Ministerie van OCW en de gemeente Utrecht in 2024 een frictiekostenplan ingediend om de organisatie *fair* af- en om te bouwen. In 2024 zijn vanuit het Ministerie van OCW frictiekosten van € 369.408,- toegekend en ontvangen. Tevens is er toestemming gegeven om de opgebouwde bestemmingsreserves van de instelling aan te wenden voor af- en ombouw van de organisatie. Van de ontvangen frictiegelden van het Ministerie van OCW is in 2024 € 10.493,- besteed t.b.v. uitbetaling van transitiekosten van een deel van de medewerkers waarvan we in 2024 afscheid hebben moeten nemen. Het overige deel (€ 357.914,-) is opgenomen onder ‘vooruitontvangen subsidies’. Deze frictiegelden worden in 2025 volledig ingezet voor de af- en ombouw van de organisatie en komen daarmee ten goede van het oorspronkelijke culturele doel. De frictiegelden van de gemeente Utrecht zijn pas in 2025 toegekend en ontvangen en daarom niet in de jaarrekening van 2024 opgenomen.

4.3. Risicomanagement

BAK heeft een risicomatrix waarin de belangrijkste risico's, beheersmaatregelen en verantwoordelijkheden zijn vastgesteld. Deze wordt regelmatig bijgewerkt en besproken in de vergadering van de Raad van Toezicht. De accountant voert jaarlijks tweemaal een controle uit: in het najaar een interim controle die ingaat op processen en procedures en in het voorjaar het jaarwerk. BAK heeft regelmatig mondeling en schriftelijk overleg met de belangrijkste subsidiegevers: het Ministerie van OCW en de gemeente Utrecht.

Beeldende kunst heeft in het algemeen een precare positie in het culturele veld, maar BAK in het bijzonder met haar onderzoeksgedreven en experimentele praktijk. Een belangrijk risico voor BAK is daarmee de afhankelijkheid van het subsidiestelsel en het politieke klimaat. De praktijk in de afgelopen decennia heeft geleerd dat de subsidies voor presentatie-instellingen

kunnen fluctueren, in vorm en omvang. Er zijn bovendien meer positief beoordeelde presentatie-instellingen dan plekken in de basisinfrastructuur. De financiële toekomst van BAK voorbij de huidige subsidie-periode is dan ook ongewis en dat is tevens gebleken in de zomer van 2024. Door deze afhankelijk is er een spanning tussen enerzijds de wens medewerkers in dienst te willen nemen en anderzijds de noodzaak uitgaven aan te kunnen passen op veranderende inkomstenstromen. Ook blijft het vrijwel onmogelijk om verplichtingen aan te gaan op de langere termijn voor projecten, commissies en samenwerkingen, wat de planning en ontwikkeling op de langere termijn beperkt.

De coronapandemie heeft ons bovendien geleerd hoe kwetsbaar organisaties blijken wanneer marktinkomsten plotseling verdwijnen. Door in gesprek te blijven met subsidiegevers en de belangen onder de aandacht te brengen, de financieringsmix uit te breiden met andere bronnen en verplichtingen zoveel mogelijk gelijk te laten lopen met subsidieperiodes wordt dit risico zoveel mogelijk beheerst.

Behalve financiële risico's speelt voor een organisatie als BAK ook kennis een belangrijke rol. Een organisatie bestaat uiteindelijk uit mensen, en een periode met personele wijzigingen leidt onmiskenbaar tot een verlies van kennis, expertise en organisatorisch geheugen. Vastleggen van processen en overdraagbaarheid van informatie zijn daardoor eens te meer belangrijke aandachtspunten voor de organisatie.

4.4. Toekomst BAK

Vanaf 2025 bouwen we de organisatie om naar het collectief geleide BAK Basecamp voor Tastbare Verbeelding. We bouwen hierbij voort op BAK's jarenlange ervaring met gemeenschappelijk leren als een praktijk van radicale verbeelding. Juist in een tijd waar openbare instellingen voor cultuur en onderwijs onder druk staan, is het van groot belang om een open en toegankelijke plek te creëren waar mensen samenkomen, elkaar ontmoeten en collectief leren, ongeacht politieke overtuiging, identiteit, klasse, gender, etniciteit en/of leeftijd.

Basecamp biedt een veilige en gastvrije ruimte – een *basis* – waar iedereen welkom is om de wereld anders te verbeelden, te experimenteren, leren, organiseren en in te zetten voor meer rechtvaardigheid. Dit doen wij gezamenlijk met kunstenaars, jongeren, lokale gemeenschappen, 'adult learners' (doorlerende volwassenen), culturele werkers, grassroots organisaties en onderwijsinstellingen. Ons doel is om de komende jaren Basecamp te ontwikkelen tot een gewortelde plek van en voor collectief leren en radicale verbeelding.

Met de toegekende frictiegelden van het Ministerie van OCW en de gemeente Utrecht en de bestemmingsreserve 'af- en ombouw van de organisatie' kunnen we de organisatie af- en ombouwen. De toegezegde gelden komen daarmee volledig ten goede van het oorspronkelijke culturele doel en tevens voorkomen we een enorme kapitaalvernietiging omdat BAK Basecamp direct voortbouwt op de afgelopen 25 jaar van het bestaan van BAK.

Balans per 31 december 2024

	2024	2023
ACTIVA		
<u>Vaste activa</u>		
I Materiële vaste activa	17.990	14.933
Totaal vaste activa	17.990	14.933
<u>Vlottende activa</u>		
II Vorderingen	121.221	134.403
III Liquide middelen	1.193.825	1.172.567
Totaal vlottende activa	1.315.046	1.306.970
TOTAAL ACTIVA	1.333.036	1.321.903
PASSIVA		
IV Algemene reserve	255.557	255.557
V Bestemmingsreserves	347.125	808.437
VI Bestemmingsfondsen		24.147
Totaal eigen vermogen	602.683	1.088.141
VII Voorzieningen	26.509	25.710
VIII Langlopende schulden	2.318	17.097
IX Kortlopende schulden	701.526	190.954
TOTAAL PASSIVA	1.333.036	1.321.903

Exploitatierekening over 2024

	2024	Begroting 2024	2023
BATEN			
Eigen inkomsten			
1 Publieksinkomsten binnenland (2+3+4+5):	20.025	45.190	17.073
2 Recette/kaartverkoop	2.829	3.000	2.849
5 Overige publieksinkomsten	17.196	42.190	14.224
6 Publieksinkomsten buitenland			307
7 Totaal Publieksinkomsten (1+6)	20.025	45.190	17.381
10 Overige directe inkomsten	31.443		19.470
11 Totaal overige directe inkomsten (8+9+10)	31.443		19.470
12 Totaal Directe inkomsten(7+11)	51.468	45.190	36.851
13 Indirecte inkomsten	11.911	8.800	8.774
16 Private middelen - private fondsen			78.000
18 Totale bijdragen uit private middelen (14+15+16+17)			78.000
19 Totaal eigen inkomsten (12+13+18)	63.379	53.990	123.625
Subsidies			
21 Totaal structureel OCW	1.268.082	1.268.082	1.206.213
23 Totaal structureel Gemeente	620.267	598.146	598.146
25 Totale structurele subsidies (21+22+23+24)	1.888.349	1.866.228	1.804.359
26 Incidentele publieke subsidies	23.283	12.790	12.790
27 Totaal subsidies (25+26)	1.911.632	1.879.018	1.817.149
TOTALE BATEN (19+20+27)	1.975.011	1.933.008	1.940.775

	2024	Begroting 2024	2023
LASTEN			
1. Beheerlasten materieel	211.491	193.765	201.393
2. Beheerlasten personeel	497.790	455.459	419.080
3. Beheerlasten totaal (1+2)	709.282	649.224	620.473
4. Activiteitenlasten materieel	1.091.100	1.378.145	671.200
5. Activiteitenlasten personeel	676.492	860.779	558.594
6. Activiteitenlasten totaal (4+5)	1.767.592	2.238.924	1.229.794
TOTALE LASTEN (3+6)	2.476.873	2.888.148	1.850.267
7. Saldo uit gewone bedrijfsvoering (Totale Baten – Totale Lasten)	-501.862	-955.140	90.508
8. Saldo rentebaten/ -lasten	16.403		8.108
9. Bijzondere baten/ -lasten			
EXPLOITATIERESULTAAT (7+8+9)	-485.459	-955.140	98.616

Resultaatbestemming

Algemene reserve		2.497
Bestemmingsreserve Postacademisch programma	-240.600	90.000
Bestemmingsreserve Publieksbereik	-227.434	5.000
Bestemmingsreserve Prospections	-65.000	
Bestemmingsreserve Publiek Programma algemeen >3...	-118.000	
Bestemmingsreserve RAOCCC	-70.403	
Bestemmingsreserve Young Fell/M. van Osten/Website...	-87.000	
Bestemmingsreserve Af- en ombouw organisatie (fricti...	347.125	
Bestemmingsfonds Gemeente	-24.147	1.119
Totaal resultaatbestemming	-485.459	98.616

WNT-verantwoording 2024

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op stichting BAK, basis voor actuele kunst. Het voor stichting BAK, basis voor actuele kunst toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000,- (algemeen bezoldigingsmaximum).

Naam	M. Hlavajova	M. Deldjou Fard
Functiegegevens	Algemeen/artistiek co-directeur	zakelijk co-directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 tm 31/12	01/01 tm 31/08
Omvang dienstverband (FTE)	1	0.92
Dienstbetrekking (ja/nee)	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	107.321	44.715
Beloning betaalbaar op termijn	9.277	3.016
Subtotaal	116.598	47.731
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000	143.621
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		
Totale bezoldiging	116.598	47.731

Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling

Gegevens 2023

Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 tm 31/12	01/09 tm 31/12
Omvang dienstverband (FTE)	1	0.84
Dienstbetrekking (ja/nee)	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	99.428	17.620
Beloning betaalbaar op termijn	9.399	1.666
<i>Subtotaal</i>	<i>108.827</i>	<i>19.286</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	62.440
Bezoldiging	108.827	19.286

Naam L. Reijs

Functiegegevens

Kalenderjaar	2024	2023
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)		01/01 tm 31/10
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar		10
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar		740

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum

Maximum uurtarief in het kalenderjaar	212
Maxima op basis van de normbedragen per maand	156.880
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	

Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)

Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	60.125
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	60.125
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	
Bezoldiging	60.125

Raad van Toezicht

Naam topfunctionaris	Functie	Functie periode (indien niet heel jaar)
C.J.M. Zijlmans	voorzitter	
G.M. Biermann	penningmeester	
K.E. Watson	secretaris	

Bestuur/Directie - nevenfuncties

M. Hlavajova

Algemeen directeur-bestuurder (aanstelling sinds 2000, bestuurder sinds 2014)

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Advies Center for Art and the Political Imaginary, Gothenburg (HDK-Valand) en Stockholm (Kungl. Konsthögskolan), 2024–heden
- Lid Raad van Advies Art and Culture Program VU, Amsterdam, 2023–heden
- Lid Raad van Advies IMAGINART, Universiteit van Amsterdam, 2020–heden
- Lid Raad van Advies Bergen Assembly, 2011–heden
- Lid Raad van Toezicht Academy of Fine Arts, Prague, 2021–heden

M. Deldjou Fard

Zakelijk co-directeur (aanstelling sept 2023–sept 2024, vrijgesteld van werkzaamheden per januari 2024)

Nevenfuncties:

- Gemeenteraadslid GroenLinks Utrecht en voorzitter Gemeenteraad Vragenvuur, 2018–heden
- Voorzitter Raad van Toezicht van BOKS wijkcultuurhuis, 2023–heden

Raad van Toezicht - nevenfuncties

C. J. M. Zijlmans (voorzitter sinds december 2022). Aangetreden december 2015, einde termijn december 2027

Nevenfuncties:

- Voorzitter Bestuur Hulsewé-Wazniewski Stichting, 2016–heden

K.E. Watson Aangetreden september 2019, einde termijn september 2025

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Lutfia Rabbani Foundation, Den Haag, 2019–heden
- Cultural Leader in Residence, Cultural Leadership Research Master Programme, Universiteit Groningen, 2017–heden

G.M. Biermann Aangetreden juni 2023, einde termijn juni 2026

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Club Classique, Amsterdam, medio 2023–heden